

Müzakerelere Başlamayı Kabul Eden AB Türkiye'yi İçeri Alacak mı?

Murat Metin Hakkı*

Avrupalılar M.S.452'de Roma kapılarına dayanan Hun İmparatoru **Attila** dönemiyle başlayarak yaklaşık 16 asır boyunca Türklerle cebelleşme içinde oldu, Türkleri Avrupa'dan çıkarmak için uğraştı. Bu hedeflerine 1912-13 Balkan Savaşları ile hemen hemen ulaştılar. Buna rağmen, yaklaşık 90 yıl sonra şartlar Türklerin bu sefer AB üye adaylıkları yoluyla Brüksel kapılarına dayanmalarını sağladı. Türkiye, AB'nin 3 Ekim 2005'te müzakerelere başlama kararıyla, üyelik sürecindeki en ileri aşamaya ulaşmış oldu. AK Parti hükümetinin buradaki başarısını teslim etmek gerekiyor. Bugüne kadar hiçbir hükümetin ulaşamadığı noktalara ulaştılar. Ancak 17 Aralık 2004 kararını gereğinden fazla abartmanın da gerçekleri yansıtmadığı ortada.

Bunu Türkiye'ye sunulan perspektifin içindeki belirsizliklere, konulan bazı özel şartlara ve ilerde istenebilecek bazı ödünlere bağlayabiliriz. Dilerseniz ilk önce 17 Aralık kararının içeriğinin tahlilini yapalım, ondan sonra da AB'nin Türkiye'ye karşı izlemeye çalıştığı politikanın olası nedenlerine geçelim.

* LLB (Southampton), LLM (LSE), LLM (Cornell) Center for Middle Eastern Studies, Graduate School of Arts and Sciences, Harvard University.

AB'den Türkiye'ye "Bon Pour L'Orient" Müzakere Süreci

"Bon Pour L'orient" ifadesi Fransızca bir ifadedir ve Batı'da tanınmayan, yalnızca doğu ülkelerinde geçerli düşük seviyeli diplomaların üzerine Batılı öğrenim kuruluşları tarafından vurulan kaşeye atıfta bulunur (bkz. Ahmet Vefik Alp, Hal-ka ve Olaylara Tercüman, 18 Aralık 2004). Türkiye'ye 17 Aralık'ta verilen perspektife aslında bundan daha uygun bir tanım da bulunamazdı. Kabul edilen metin, serbest dolaşım konusunda kalıcı sınırlamalar getirebileceği yolundaki hükümleriyle Türkiye'den önceki adaylara uygulanmayan yöntemler getiriyor, bu yönle-riyle ciddi bir ayrımcılığı yansıtıyor. Ayrıca, müzakere sürecinin sonu, daha yo-lun başında bulanık bir hale getiriliyor, 'tam üyelik dışında kalarak AB'ye demir atma' kavramı ile üstü kapalı bir şekilde 'özel statü'nün de ihtimal dışı olmadığı zımnen kayda geçiriliyor. AB tarihinde ilk defa bir üye adayının tam üyeliğinin garanti olmadığı AB tarafından 'yazılı olarak' vurgulandı. Özellikle **Merkel** ve **Sarkozy**'in 2007'ye kadar iktidara gelmeleriyle Türkiye'nin güzergahının 'özel üyelik' yoluna 'daha çabuk' saptırılması olasıdır. Eski İngiliz Başbakanı **Harold Wilson**'un deyişiyle 'siyasette bir hafta bile çok uzun bir süredir'. 2006 ve 2007'de Fransa'da, Almanya'da seçimlerin nasıl sonuçlanacağı konusunda kesin bir öngöründe bulunamayız. Ne var ki, şu anki tablo açık, Türkiye destekçisi gibi görünen **Schroder** ve **Chirac**'in gidici olduklarını gösteriyor.

Türkiye'ye "özel statü"lü üyelik seçeneği, şu an itibariyle hukuki dayanaktan yoksun. Ama AB Anayasası öyle değil. Orada içi henüz doldurulmamış "farklı bir statüye" de yol açılmakta... Çoğu kişiye göre bu değişiklik Türkiye gibi ülkeler düşünülerek yapıldı. Tabi, bu arada bu referandum konusu da olağanüstü önem taşıyor. Fransa, Türkiye'nin üyeliğinin müzakeresi bittikten sonra, her şey bit-tikten ve bütün bu engeller aşıldıktan sonra; yani, Kaf Dağının arkasındaki mağ-a-rada, mağaranın yedinci katındaki devin yanındaki tutsak prensesi alıp, oradan kaçırıp arkasında her türlü engeli, güçlüğü aştıktan sonra da Türkiye'ye diyecek ki, dur bakalım, bir de Fransız halkına soralım! Mart 2005'te Fransız Senato-su'ndan geçmesi yasaya göre aynı gün müzakere tarihi alan Hırvatistan'ın üyeliği referanduma götürülmezken Türkiye'ninki götürülecektir. Referandumcular ker-vanına ilerde Avusturya, hatta Belçika'nın bile katılması kaçınılmaz gibidir. Hol-landa Dışişleri Bakanı **Bot**, bu referandumların üyelik şansını çok düşürdüğünü belirtmiştir (bkz. Milliyet, 20 Aralık 2004). Önümüzdeki 10-15 yıl içerisinde AB

kamuoyundaki 'İslam fobisi', 'ırkçılık' daha da artacaktır. Resmen kesinleşmiş bir üyelik yılı verilmemesi yüzünden ilerde Ukrayna ya da Balkan ülkelerinin girişi bahane edilerek Türk üyeliğinin 2014'ün de çok ötesine atılması da olasıdır. 17 Aralık deklarasyonunun ilk paragrafında üye adaylarının girişleri sadece müzakerelerdeki performanslarına değil, AB'nin yeni üyeleri hazım kapasitesine de bağlanmıştır. Eğer Ukrayna ve Balkan ülkeleri AB'ye girerse Türkiye'nin üyeliği belki de 'sonsuz dek' ertelenecektir. Brüksel'deki Türk heyeti bu şartları kabul ederken İsveç Başbakanı **Persson** bile duruma isyan etmiş, 'ben olsaydım bu tür şartlara boyun eğmezdim' demiştir.

Hükümetlerarası Konferans Mekanizmasının Sakıncaları

Brüksel'deki zirve'den AB Komisyonu'nun önerileri aynen kabul edilerek müzakerelere başlama kararı çıkmıştır. Türkiye-AB Vakfı Başkanı **Can Baydarol**'a göre 6 Ekim Raporu'nda önerilen müzakere mekanizmasının kabul edilmesi Türkiye ve AB inanılmaz tuzaklarla dolu bir müzakere sürecine başlayacak demektir (bkz. Referans, 15 Kasım 2004). Bundan önceki adaylarla 31 başlık üzerine görüşmeler yürütülürken Türkiye ve Hırvatistan için bu sayı 35'e çıkarıldı. Her müzakere dosyasının kapatılması için oybirliği gerektiren bir hükümetlerarası konferansın toplanması, Türkiye açısından üye başına 70 adet rüşvet algılamasını kaçınılmaz olarak gündeme getirecektir. Bazen ticari, bazen siyasi, her seferinde Türkiye'nin gündemini yeni bir mayınlı tarlaya çevirebilecek nitelikte rüşvet talepleri hep aklımızın bir köşesinde yer alacaktır. 'Keyfi veto' diye bir şeyin teorik olarak söz konusu olmaması lazım. Fakat 'armudun sapı üzümün çöpü' denilerek sık sık veto kullanılmamasının önünde nasıl bir garanti olacak?

Prosedür, yani yürüyüş şeklinin öyle her dosya için ayrı hükümetlerarası konferanslar falan değil, diğer üye ülkelere nasıl yapıldıysa öyle olması lazımdı. Hükümetlerarası konferans sadece müzakere açılışında gerçekleşmeli, sonra kalan süreç komisyonla yapıp komisyonla sonuçlandırılmalı, ancak müzakereler bittikten sonra da tam üyelik kararı sadece teker teker üyelerin onayına tabi olmalıydı. Bunun yapılmamasına rağmen bazıları tatmin olabilir. Bu eşiği Türkiye atlamış olabilir. Görünüşte müzakereler başlamış olabilir. Ama bu müzakereler Türkiye açısından karanlıkta giydirilen, sonu belirsiz olan, bana göre sonu bir dipsiz kuyu olan Türkiye'yi 10 sene daha belki 15 sene belki 20 sene daha oyalayacak müzakereler olur. Bu noktalara siyasilerden sadece **Mesut Yılmaz**'ın (bkz.

10 Ekim 2004 ve 19 Aralık 2004 tarihlerinde HABERTÜRK Televizyonuna verdiği mülakatlar) ve Türk basınından sadece **Oktay Ekşi**'nin (Hürriyet, 16 Aralık 2004) dikkat çekmesi üzücüdür. ASO Başkanı **Zafer Çağlayan**'ın 19 Aralık 2004'te yaptığı bir konuşma ise Türkiye için başka sakıncalı bir noktaya dikkat çekmektedir: Müzakere başlıkları tek tek mi, yoksa gruplar halinde mi ele alınacak? Sadece serbest dolaşım ve tarım konularının ele alınmasının 10'ar yıl süreceği düşünülürse, konuların tek tek alınması yüzünden Türkiye'nin önündeki süreç deşil 2014, 2094'te de tamamlanamaz. Bu yüzden, 'hükümetlerarası konferans' konusunda büyük gol yiyen Türkiye en azından bu son noktaya dikkat etmelidir.

Avrupa Parlamentosu Türkiye'ye 'Kıbrıs'tan Askerini Çek ve Ermeni Soykırımını Tanı' Dedi

Üzerinden birkaç ay geçiyor. Ama ayrıntısına, nedense pek az kişi iniyor. Şimdi Türkiye'nin önünde o karar var. Hani, Avrupa Parlamentosu'nda 262'ye karşı 407 oyla kabul edilen ve Türkiye'nin üyelik perspektifini AB Konseyine tavsiye eden kararı. Bu karardan hepimizin belleğinde kalan bir resim var. Kararı onaylayanlar çeşitli dillerde 'Yes, Oui, Ja, Evet' yazılı pankartlarla destek veriyor. Herkes o resimle avunuyor!... AP genelde Türkiye karşıtı kararlarıyla tanınır. Aslında bu son kararında da eski geleneğini bozmuş değildir. Kararda 'çarpıcı öneriler var (bkz. Yalçın Doğan, Hürriyet, 25 Aralık 2004). Örneğin Bir: '... Türk tarihçi **Halil Berktaş** tarafından Ermeni soykırımı üzerine yapılan dikkat çekici çalışmanın ışığında, Türk-Ermeni ilişkilerinde sonuç alıcı adımların atılması...' (Paragraf 66). İki: Güney Kıbrıs'ın tanınması ve Kuzey Kıbrıs'tan asker çekilmesi (Paragraf 44). Üç: TBMM'de bir Kürt partisine izin verilmesi (4, 9, 22. paragraf). Şu son kararda AP'nin 'dipnotlar' vasıtasıyla daha önce alınmış ve Türkiye için kabul edilemez başka kararlara da atıf yaptığı söyleniyor. Bilindiği üzere AP kararları genelde sadece 'tavsiye' niteliği taşıyor. Fakat köşe yazarı ve İstanbul Üniversitesi profesörlerinden olan **Mithat Melen**'e göre 17 Aralık Zirvesi Sonuç Bildirgesinin 21. paragrafında belirtilen 'AB Konseyi AP'nin 15.12.2004 tarihli kararını *not eder*' ifadesinin anlamı AP'nin 'tavsiye kararının' AB Konseyi'nin de kararının bir parçası haline gelmesi ve dolayısıyla 15 Aralık 2004 tarihli belgenin ve içindeki şartların da Türkiye için *'birincil hukuk'* (Primary Law) ve müzakere sürecinde *'önşart'* haline gelmesidir. Ben şahsen 'not almak' ifadesinin bu kadar geniş hukuki etkiler yaratabileceğini sanmıyorum. Bunun için bence daha net ifadeler

kullanılmıydı. Ne var ki, bu ayrıntılar da Türkiye hükümetlerinin ilerde son derece dikkatli olmaları gereken bir konudur. 2005 Aralık'ında AB Türkiye'ye müzakerelerin belli bir bölümünde uyması gereken koşulları içeren yeni bir Katılım Ortaklığı verecek. Bu belgede başta Abdullah Öcalan'ın 'genel af' adı altında serbest bırakılması ve yukarıda belirtilen bazı koşullar olabilir. Bu olasılıklara karşı TC Hükümeti tedbirlerini şimdiden almalıdır.

AB'nin Türkiye'ye Ne Derecede İhtiyacı Var?

Türkiye'de birçok stratejist AB'nin şu sebeplerden ötürü Türkiye'ye kapıyı açtığını öne sürmektedir: (1) Büyük Türk pazarı; (2) Türkiye'nin medeniyetler çatışmasını önleyecek olması; (3) Türkiye'nin AB'yi süper güç yapacak olması, (4) Genç nüfus; (5) Türk ordusu ve (6) Türkiye'nin jeostratejik konumu. Bence Türkiye'nin jeostratejik konumu belirleyicidir. NATO'nun soğuk savaş döneminde SSCB'ye karşı ileri karakolu olan Türkiye, şimdi batı için, Ortadoğu'nun kanuna saygılı olmayan devletlerine karşı koruyucu bir kemer haline gelmiştir. Kafkasya'nın gaz ve petrol geçişidir, yeni Türk Cumhuriyetlerini etkileyecek durumdadır, dünya uyuşturucu ticaretiyle en etkili mücadele alanıdır, Avrupa'ya göçün kontrol altına alınabilmesinde anahtar konumundadır. **ABD, İran ve Suriye** dışında tüm Ortadoğu ülkelerini hegemonya altına almışken, **Libya'yı** bile nötrleştirmişken, Ortadoğu'da var olmak isteyen Fransa ve Almanya Türkiye'yi bir şekilde elde tutmak ihtiyacını hissetmişlerdir. Buna ilâveten, Türk Silahlı Kuvvetleri NATO'nun ikinci en büyük askeri gücüdür ve PKK ile yürüttüğü gerilla savaşından sonra daha da güçlenmiştir. Eğer TSK Türkiye tam üye olmadan da AB tarafından bir şekilde kullanılabilirse AB'nin kritik bölgelere müdahale gücü artabilecektir.

Bu iki faktör dışındakilerin hiçbiri gerçekçi sebep değildir. Türk pazarı Gümrük Birliği ile zaten AB'nin eline geçmiştir. Türkiye'nin tam üyeliği AB'nin siyasi birliğini ve 'Federal Avrupa Birleşik Devletleri' projesini dinamitleyeceğinden AB'yi süper güç yapması söz konusu değildir. 'Genç nüfus' konusunda da AB'nin Türkiye'ye muhtaç olduğunu sanmıyorum. AB, ABD gibi esnek göçmen politikaları geliştirirse Türkiye dâhil birçok ülkeden genç göçmen çekebilir. Bugün ABD Meksika'dan yılda 1-2 milyon göçmen almaktadır fakat Meksika'yı entegre etme ihtiyacı duymamıştır. Kaldı ki, Türkiye zaten 1963 Ankara Anlaşması ve 1970 Katma Protokolü ile 1985'ten geçerli olmak üzere 'serbest dolaşım' hakkını elde etti, ancak bu hak bugün maalesef kullanılmamaktadır. Eğer bugün çoğu ülkece

tek yanlı gasp edilen bu hak ilerde serbest bırakılırsa sorun giderilmiş olur. AB'nin 'küçük ekonomik büyümeden' kaynaklanan sorununun da bazı 'yapısal reformlarla' çözülebileceğini düşünüyorum. Mesela, Almanya ve Fransa'da var olan ve bireyleri 'beşikten mezara kadar emzirmeyi' hedef alan sosyal güvenlik sistemleri yeniden yapılandırılabilir ve ekonominin üstündeki yük azaltılabilir. Çoğu AB ekonomisine halen açık ya da örtülü bir şekilde etkin olan 'devletçilik' prensibi özelleştirmeleri tamamlamak suretiyle ortadan tamamen kaldırılabilir, işçi-işveren diyalogunu artırabilecek diğer reformlarla üretim seviyesi artırılabilir. ABD ya da İngiliz ekonomik sistemleri AB geneli için örnek oluşturulabilir.

Öte yandan, kökleri 3 bin yıl önceki Perslere, **Büyük Cyrus**'a kadar giden ve halen bir çeşit 'doğrudan' demokrasisi olan **İran** dışında hiçbir Ortadoğu ülkesinde 'devlet' geleneği yoktur. Araplar genelde İslam'ın ilk dönemleri -**Hz. Muhammet**'ten Abbasiler'e kadar- dışında hep 'kabile', 'göçebe' geleneği ile devam etmiştir ve genelde başkalarının boyunduruğu altına girmişlerdir. Bu durumda Arap ülkelerinin yakın gelecekte, hatta orta vadede Batı tarzı demokrasiyi benimsemeleri, o tür bir toplumsal olgunluğa ulaşabilmeleri çok zordur. Avrupa'nın yaklaşık 500 yılda, ABD'nin de 100-150 yılda bu olgunluğa ulaştığı da unutulmalıdır. Türkiye, kendisiyle aynı soydan gelen Türk devletlerine bile 'Türkiye modelini' kabul ettirememiştir.

Ortadoğu 1916 Sykes-Picot Antlaşması mucibince, tarihi, etnik ve siyasi gerçeklerle alakasız bir biçimde -sırf İngiliz-Fransız çıkarlarına uygun olarak- adeta parsellenir gibi bölünmüştür. Toplumların 'ulus' kimlikleri gelişmemiştir, oluşan devletler sistemi yapaydır ve fazla zorlama durumunda iskambil kalesi gibi çökebilir, Nil Nehri'nden Fırat'a kadar olan bölümde harita yeniden çizilebilir. Ocak 2005 sonu Irak'ta yapılan seçimlerin bu ülkeye demokrasi getireceğinden şüpheliyim. Irak, Şiiler-Kürtler-Sünniler gibi birbirine şüpheyile bakan, her biri birbiriyle çelişen hedef peşinde koşan üç büyük etnik gruptan oluşmaktadır. Bunlar arasında nasıl bir konsensüs çıkacak? Irak, demokratik bir ülkeden çok, hele ABD çıktığı zaman, Sovyet işgali sonrası **Afganistan**'ın durumuna mı benzecek? Suriye de Lübnan'dan çıkarılırsa ülke 1980'lerdeki durumuna döner mi?

Filistin Sorunu çözülmedikçe ve ABD politikalarını değiştirmeyip aklına gelen İslam ülkesini bombalamaya devam ettiği sürece terör ve medeniyetler çatışması artarak devam edecektir. ABD, **Mosaddeq** döneminde yaptığı gibi batı aleyhtarını İran milliyetçiliğini körüklemese nüfusun % 70'inin 25 yaş altı gençlerden

oluşturduğu İran'da 2010 yılına kadar mollalara karşı bir 'karşı devrim' olup 'tam' demokrasi gelebilir. Orada zaten çoğulcu demokratik sistem, kadınlara seçme-seçilme hakkı vardır. Tam demokrasi gelmesi için yapılması gereken kanunlardaki şeriat hükümlerini ayıklamak ve Anayasa'yı Koruyucular Konseyi'ni feshetmektir. **Humeyni** rejimi siyasi, ekonomik ve sosyal bağlamda tamamıyla iflas edip çökmüştür. Haziran 2005 seçimlerinde 'reformcu' **Hatemi** yerine 'muhafazakâr' **Rafsanjani**'nin gelebilecek olması bu argümanı desteklemektedir. ABD'nin İran'a saldırısı durumunda ise İslam dünyasında Sünnilerle Şiiiler arasındaki bölünmüşlük de bir derecede sona erecek ve vahim sonuçlar doğacaktır.

Amerika Avrupa'ya, Avrupa Amerika'ya Oyun mu Oynuyor? Türkiye'nin 'Tam Üyeliği' Fransa için Asla Kabul Edilemez

ABD'nin Türkiye'nin AB üyeliğine çok önem verdiğine şüphe yok. Nedenini **Carter** döneminde ABD Ulusal Güvenlik Danışmanlığı yapan, bugün bile yazdığı yazılar ve çalışmalarıyla ABD politikalarını etkileyen **Brzezinski**'nin "Büyük Satranç Tahtası" adlı kitabına bakarak da anlayabiliriz. **Brzezinski** Rusya Federasyonu ve Türkiye'nin de AB'ye katılmasını istiyor. ABD'nin Avrasya'daki egemenliğini, böylesine genişletilmiş bir AB üzerinden genişletebileceğini düşünüyor. Ona göre AB, ABD için bir köprübaşı olmalıdır. Başka bir deyişle, ABD'nin Türkiye'nin -hatta Rusya'nın- AB üyeliği vasıtasıyla AB'nin siyasi birliğini güçsüzleştirmeye, hantallaştırmaya ve bu yolla Avrupa üzerindeki denetimin devamına ihtiyaç var. 30 küsur devletten ve 600 milyon nüfustan oluşacak bir AB'nin ABD'ye kafa tutabilecek ortak siyasi iradeyi denkleştirmesi imkânsızdır. AB, Almanya'nın güdümünde ABD'ye önemli bir stratejik rakip haline gelmektedir. 2000 yılında NIC (National Intelligence Council) tarafından hazırlanan "Global Trend 2015" Raporu bu gerçeği açığa çıkaran çalışmalardan sadece bir tanesidir.

Bugün Türkiye'nin nüfusu 72 milyona ulaşmıştır. Almanya hariç, Avrupa devletlerinin her birinin sahip olduğundan çok daha fazla nüfusa sahiptir. Birleşmiş Milletlerin nüfus tahminlerine göre, yirmi yıl sonra Türkiye 89 milyon (2050'ye kadar da Fransa ve Almanya'nın toplamı olacak 100 milyona denk) civarındaki nüfusuyla Avrupa Birliği'nin birinci büyük devleti olacaktır. Öngörülen aynı dönemde Almanya, Fransa ve İngiltere sırasıyla 82, 64 ve 63 milyon civarında nüfusa sahip olacaklar. O halde, Türkiye Parlamentoda 96 üye bulunduracaktır. Bakanlar Konseyi'ne gelince, Anayasa çifte çoğunluğa başvurmayı öngörmektedir: Bir

kararın kabul edilmiş olması için, nüfusun % 65'ini oluşturan devletlerin % 55'inin desteğini almış olması gerekmektedir. % 15-20'lik nüfusuyla Türkiye, karar alma mekanizmasının esas elemanı olmaktadır (bkz. Le Figaro, 24 November 2004). Bazı araştırmalarda Türkiye'nin bu kilit oy oranı sayesinde 'sofistike ittifaklara da gerek duymadan' Konsey kararlarının % 76'sını tek başına bloke edebileceği görülüyor (bkz. ABHABER, 14 Aralık 2004).

Türkiye, yanına İngiltere ve Danimarka gibi AB projesine Fransa ve Almanya'dan farklı gözle bakan 'anti-federalist' ülkeleri aldı mı AB'deki her türlü ya-sayı, dış politika hamlesini bloke edebilecek hale gelecektir. Eski Fransız Adalet Bakanı **Toubon**'un deyimiyle bu, 'AB karar mekanizmasında en etkili eksen olan Berlin-Paris ekseninin kırılıp yerine Londra-Ankara ekseninin gelmesine yol açabilir'. AB içinde Türkiye'nin en sıkı destekçisi neden İngiltere? ABD neden Türkiye'nin AB'ye girmesini bu kadar destekliyor? Fransa ve Almanya'nın güzel hatırına mı? Türkiye-ABD ilişkileri Mart 2003'ten beri gergin durumdadır. Bu ilişkiler ilerde tamamen kopma noktasına gelse bile AB'ye ilişkin İngiltere ile benzer bir görüşe sahip bir Türkiye'nin girmesi ile ABD AB'nin siyasi birliğini sulandıracak, onu hantallaştıracak ve hedeflerinin çoğuna yine ulaşmış olacaktır.

Bu senaryo kimilerine göre gerçekçi görünmeyebilir. Fakat alternatif senaryo da Fransa gibi bir ülkenin asla hazmedemeyeceği türdendir. Temmuz 2004 sonunda basılan **Newsweek** dergisinde Türkiye'nin AB üyeliği durumunda Almanya ile ittifak kurabileceği ve AB'nin itici aksinin Ankara-Berlin Mihveri olabileceği yazıldı. 1540'lı yıllarda Fransa Kralı **I. François**, İspanya Kralı **V. Charles**'a karşı Osmanlı Sultanı **Muhteşem Süleyman**'la ittifaka girme ihtiyacını hissetmişti. Osmanlı donanmasının Güney Fransa'da bile üsleri vardı. Bugün Fransa'nın meşhur Cote d'Azur bölgesi İspanya'ya değil de Fransa'ya aitse, bu belki de Türkler sayesinde. Buna rağmen 17. yüzyıldan itibaren Fransa ile Türkiye'nin yıldızları hiç barışmadı ve iki ülke genelde zıt cephelerde yer aldılar. Fransa, Osmanlı'nın zayıf zamanlarında onun altını oydu ve 19. yüzyılda **Cezayir, Tunus, Suriye, Lübnan** gibi parçalarını da işgal etti.

Türkiye'nin Almanya ile sahip olduğu tarihi, siyasi ve kültürel bağları Fransa ile sahip olduklarından genelde çok daha fazladır ve Kaiser **II. Wilhelm** dönemine uzanır. Birinci Dünya Savaşı'nda Türkiye Almanya'nın yanında savaşmış, İkinci Dünya Savaşı'nda da tarafsız kalmasına rağmen Genelkurmay Başkanı **Fevzi Çakmak**, Dışişleri Bakanı **Numan Menemenciöglü** ve çok sayıda milletve-

kili Almanya'yı desteklemiştir. Son 40 yılda Almanya'ya göçen yaklaşık 3 milyon Türk ise iki ülkeyi birbirine bağlamaktadır. Almanya, Türkiye'nin en büyük ticari ortağıdır. 2002 Eylül'ünde **Schroeder** genel seçimleri sadece 6 bin oy farkıyla ve Türkler sayesinde kazanmıştır. Bunların ışığında ilerde Türkiye Fransa yerine Almanya ile ortaklığı tercih edebilir.

Fransa, İkinci Dünya Savaşı sonunda hem gücünün çoğunu kaybetti, hem de kendini çok aşağılanmış hissetti. **Charles de Gaulle** zamanından beri gücünü Almanya'nınki ile birleştirerek ve öteki Avrupa ülkelerini kullanarak yeniden bir küresel oyuncu olabileceğini hesap etti. Son zamanlara kadar AB sistemi İtalya, İngiltere ve İspanya gibi 'orta boy' devletlerin Alman-Fransız eksenince kontrol altında tutulması, öteki 20 küsur 'küçük' devletin de sindirilmesi felsefesi üzerinde yürümedi mi? Türkiye'nin üyeliği bu dengeyi paramparça edip Fransa'nın kendisini AB içinde bir 'orta boy' devlet haline dönüştürmeyecek mi? Halen Amerikan nüfuzu altında olan Doğu Avrupa ülkeleri de zamanla Almanya'nın dümen suyuna girmeyecek ve Fransa AB içinde daha da güçsüzleşmeyecek mi?

Türkiye'nin AB üyeliği Almanya'nın İşine Gelir mi?

Almanya, **Bismark** zamanlarından beri Ortadoğu'yu kontrol etmek, oradan Hint Okyanusu'na açılmak istemiştir. **II. Wilhelm**'in gözünde Türkiye, bu hayal edilen yolda el altında tutulması gereken önemli bir köprüydü. Yakın zamanlarda Alman hükümeti Türkiye'nin AB yolculuğunda en önemli destekçi olarak öne çıkmaktadır. Almanya'nın Türkiye'nin tam üyeliğinden Fransa kadar olumsuz etkilenmeyeceği ortadadır. Ne var ki, samimiyetinin üzerine gölge düşürecek bazı politik hesaplar da mevcuttur. Kopenhag Zirvesi'ndeki bir kokteylde Dışişleri Bakanı **Fischer**, Danimarkalı meslektaşısı **Per Stig Moeller**'e Merak etme, Türkler hiçbir zaman AB'ye girmeyecek, onları önce uyutup sonra unutacağız' derken bazı TV ekiplerince banda alınmıştı. Bu konuşmaları içeren "Sahnenin Ardındaki Fogh" adlı belgesel İsveç'teki DR1 Televizyonu'nda yayınlanmış ve sansasyon yaratmıştı (bkz. Zaman, 03 Mayıs 2003).

Soğuk Savaş bittikten sonra Türkiye için 'Adriyatik'ten Çin Seddine' bir potansiyel nüfus bölgesi doğmuştu. Ama Türkiye son 10 yıldaki siyasi ve ekonomik krizler sayesinde Edirne ve Kars'ın ötesine çıkamadı. AB üyesi olmuş 'güçlü' ve 'zengin' bir Türkiye önce Balkan'lardaki 'Müslüman Kuşağını' (Bosna, Kosova, Arnavutluk ve Makedonya) nüfuzu altına alabilir. Türkiye bu ekonomik durumuna

rağmen bugün Bulgaristan ve Romanya'da bile üçüncü büyük yabancı yatırımcıdır. Arçelik, Romanya'da Doğu Avrupa'nın en büyük beyaz eşya fabrikasını kurmuştur. Koç Grubu ise geçen yıl Bulgaristan'ın en büyük şirketi Bulgarian Telecom'u kıl payı Amerikan Advent'e kaptırdı. Bu iki ülke de zamanla Türkiye'nin nüfuzu alanına girebilir. Almanya, Balkanlara büyük önem vermektedir. Yugoslavya'nın parçalanmasının sponsoru odur. Balkanları 'arka bahçesi' olarak görüp, sıcak denizlere açılabilmek için bir üs olarak saymaktadır. Öte yandan, Türkiye'nin zamanla AB içinde Almanya kadar, hatta ondan da fazla söz hakkına sahip olması kolay hazmedilebilecek bir konu değildir. Elinde tuttuğu dünya altın pazarını sarsmasın diye Bergama'daki altın üretimini oradaki köylüleri ayaklandırmak suretiyle engellemeye çalışan Almanya (bkz. Necip Hablemitoğlu, *Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2003) Müslüman bir ülkenin AB'de kendisinden daha fazla nüfuzlu olmasına izin verir mi?

Anlattıklarımızın ışığında AB'nin Türkiye'yi tam entegre etmesinin de tam dışlamasının da AB çıkarlarına aykırı olduğu görülür. AB büyük ihtimalle Türkiye'yi mümkün olduğu kadar oyalayıp tepe tepe kullanmayı, ardından da o günkü jeostratejik dengeler ışığında referandumlar yoluyla ya tam dışlamayı ya da eğer hala gerekirse de 'dış kapının mandalı' olacak bir şekilde entegre etmeyi planlamaktadır. AB, eğer Türkiye'yi içeriye alırsa Türkiye'yi hem ABD kampından ayartacak, hem de ABD'nin tuzağına düşmeyecek şekilde alacaktır. Almanya'nın 20 yılına damga vurmuş eski Başbakanlar **Helmut Kohl** ve **Helmut Schmit** AB liderlerinin hemen hiçbirinin Türkiye'ye karşı samimi olmadığını, hepsinin ince hesaplar peşinde olduğunu söylemişlerdir. 15-20 yıl sonra hiçbiri iktidarda olmayacak AB'li liderler 'benden sonrası tufan' diyebilmenin rahatlığı içindeler. Önümüzdeki yıllarda 'iyi polis Almanya', Türkiye'nin karşısına 'kötü polis Avusturya'yı mı çıkaracak? Fransa, müzakereler boyunca Ermeni ve Kıbrıs sorunlarını mı bahane edecek?

17 Aralık Kararı, Her Şeye Rağmen

Türkiye İçin Moral, Motivasyon ve İstikrar Kaynağı Olacaktır

AB'nin yukarıda bahsettiğimiz ikircikli ve zaman zaman ikiyüzlülüğü bulan tutumuna rağmen 17 Aralık Türkiye için önemli bir fırsattır. 17 Aralık'taki olumsuz bir karar ekonomide ve halkta önemli bir moral bozukluğuna yol açacak, merhum Özal'ın ANAP'ı gibi yapay muhafazakâr-liberal-milliyetçi koalisyon olan AKP de

çok kısa bir sürede yıkılıp bölünme yoluna girecekti. Gazeteci **Cengiz Çandar**'ın deyimiyle Kopenhag Kriterlerinin yerini 'Ankara Kriterleri' değil, Mamak Kriterleri alabilecekti (bkz. Dünden Bugüne Tercüman, 18 Aralık 2004). Şimdi ise Türkiye'ye yabancı sermaye çekme fırsatı, Avrupa'dan Türk halkına gelecek liberalleşme akımları çerçevesinde de ekonomisini ve demokrasisini daha da liberalleştirme fırsatı doğmuştur. İlerde dışlanacak olsa da 110 bin sayfalık AB müktesebatını iç hukuk yapması Türkiye'nin her alanda çağdaş bir ülke haline gelmesini sağlayacaktır. Tüm bunlar da başlı başına AB üyeliğinin kendisi kadar önemlidir.

Türkiye sanayisini ve ekonomisini AB normlarına adapte etmek için gerekecek on milyarlarca Euro'yu AB'den tedarik etmeye çalışmalıdır. Dünya Bankası'ndan **Andrew Vorking**'e göre bu meblağ yaklaşık 60 milyar dolar tutarındadır. Çevre Bakanı **Osman Pepe**'ye göre Türkiye'nin sadece 'çevre' konusunda AB normlarına ayak uydurabilmesi için 30 milyar dolar gereklidir. AB'nin 2013'e kadar önermeyi düşündüğü 9 milyar euro Türkiye için yeterli değildir.